

УДК 159.923.5

ШИЛОВА Н. І.*Чорноморський державний університет імені Петра Могили*

ВПЛИВ КОНКРЕТИЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ У ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ОВОЛОДІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

У статті обґрунтовано актуальність і практична значущість психологічного дослідження, формування цільової спрямованості підлітків, на основі виконання обов'язків обраної посади у групі (на матеріалі спортивного туризму). Проаналізовано підходи різних авторів до понять «спрямованість», «цілепокладання» та «цілеспрямованість». Розкрито сутність, структуру і зміст системи змінних посад під час походів. Описано систему конкретизації цілей протягом трьох років тренувань. Представлені результати оцінювання виконання ролі у групі. На основі проведеного трьохрічного емпіричного дослідження сформульовано основні досягнення у формувальному процесі.

Ключові слова: мета, цільова спрямованість, спортивний туризм, ролі, система змінних посад, особистість, підлітковий вік, цілепокладання.

Постановка проблеми. Успіх діяльності людини у різних галузях залежить від спрямованості особистості. Саме вона визначає всю поведінку особистості, ставлення до себе й оточуючих. Спрямованість особистості розкривається не в окремих, випадкових учинках людини, а в обраній, головній сфері діяльності.

Незважаючи на те, що питанням спрямованості особистості присвячено значну кількість досліджень, проблема формування цільової спрямованості особистості підлітків продовжує залишатися актуальною. У сучасній ситуації важливим стає переосмислення засобів, методів і змісту формування цільової спрямованості особистості на основі особистісно-діяльнісного підходу, що ставить у центр психологічних досліджень аналіз суб'єктивних чинників у розумінні цінностей, ідеалів, сенсу у різних видах діяльності. На цьому тлі проявляються переваги дитячо-юнацького туризму. Саме він завдяки опануванню новими знаннями, пов'язаними з виконанням обов'язків у групі під час занять, багатоденних подорожей та змагань, дає можливість інтенсифікувати процес формування особистісних рис та якостей, необхідних для

досягнення поставленої мети. Головною перевагою його формувального потенціалу є те, що провідні його форми – подорожі – забезпечують автономність та самостійність підлітків у прийнятті рішень та виконанні завдань керівника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «спрямованість» уведено С. Л. Рубінштейном. Спрямованість, за С. Л. Рубінштейном, «включає два тісно між собою пов'язаних моменти: а) предметного змісту, оскільки спрямованість – це завжди спрямованість на щось, на якийсь більш-менш певний предмет, і б) напруги, що при цьому виникає» [6, с. 58]. Л. І. Божович визначає спрямованість як «стійку спрямованість, орієнтованість думок, почуттів, бажань, вчинків, що є наслідком домінування головних, переважних, ведучих мотивів, які підкоряють собі всі інші мотиви» [1, с. 29]. При дослідженні проблеми цілепокладання у психології прослідковується декілька підходів. Найбільш поширена у наш час система О. К. Тихомирова, основною метою якої є дослідження процесів цілеутворення. Згідно цього підходу, процес цілеутворення визначається як «формування образу майбутнього результату дій (у процесі спілкування чи самостійно) і прийняття цього образу у якості основи для практичних або розумових дій» [5, с. 17]. У вітчизняній психології питання проблеми цілеспрямованості особистості досліджені мало. Ю. А. Грабовський визначає цілеспрямованість як «свідомість найважливіших життєвих цілей, їх чітке і ясне уявлення, віра в ці цілі, уміння вникнути у їх сутність» [3, с. 112]. Схоже визначення дали Н. П. Гуменюк і В. В. Клименко: «Цілеспрямованість особистості спортсмена характеризується передбаченням у свідомості продукту своєї діяльності, на яку вона спрямована» [4, с. 267]. При такому розумінні цілеспрямованість є не вольовою, а мотиваційною властивістю особистості, її спрямованістю. Уперше компоненти цільової направленості розглянув Я. В. Васильєв, який увів цільовий компонент спрямованості особистості, виділив нову функцію направленості – ступінь віддаленості цілей від ситуацій теперішнього часу, та розробив психодіагностичну методичку «Цільової направленості особистості», яка використовувалась у нашому дослідженні [2].

Мета статті – дослідити розвиток цільової спрямованості підлітків під час оволодіння навичками похідних ролей (на матеріалі спортивного туризму).

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристична діяльність являє собою сукупність заходів, які здійснюються протягом навчального року під керівництвом тренера. Процес оволодіння туристичними навичками відбувається за умови обов'язкового контролю керівника. Тренер спрямовує навчальний процес з урахуванням відповідно до вікових можливостей й особливостей підлітків, він систематизує, конкретизує зміст навчання, логічно обґрунтовує знання, необхідні для опанування підлітками, він шукає найбільш раціональні шляхи оволодіння навичками, потрібними при самостійному пізнанні, виробляє вміння, необхідні у спортивному туризмі. Процес навчання відбувається у постійному спілкуванні підлітків з керівником, що чинить значний вплив на характер перебігу пізнавальної діяльності. Ця діяльність підлітків протікає й у спілкуванні з однолітками. На базі цього створюються різноманітні відносини, які, хоч і побічно, чинять значний вплив на оволодіння навичками завдяки обміну з інформацією, підтримці і взаємодопомозі у пошуках, громадській оцінці результатів навчальної праці.

Туристична діяльність піддослідних складалась з декількох видів спортивного туризму. Перший і найбільш вагомий – участь у походах. Кожен з них має свої характерні особливості. За організацією походу, його маршрутом, засобами пересування неважко віднести його до певного виду туризму – пішохідного, гірського, лижного, водного, велосипедного. При комплектуванні групи учасників походу, яка за своїм складом не повинна бути великою (8–10 осіб), слід звертати увагу на фізичну та технічну підготовку, які не повинні мати значних розбіжностей.

Другий тип заходів – туристське багатоборство, що проводиться за формою як зліт, кубок, чемпіонат, показові виступи чи комплексний захід з кількох видів туризму. Протягом року піддослідні підлітки беруть участь у 7 видах туристського багатоборства, які організуються і проводяться Миколаївським обласним центром туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді: індивідуальна смуга перешкод, загальна фізична підготовка, зв'язочна техніка, спортивне орієнтування, естафета, кросс-похід, командна смуга перешкод.

У якості ролей до підлітків була застосована система змінних посад. Система змінних посад – це система самоврядування, що

діє під час підготовки і проведення турпоходу, змагань. Усі учасники походу займають ті чи інші посади, деякі посади змінюються протягом походу – зміна посад виробляється після виходу групи з місця ночівлі. Змінними посадами можуть бути: штурман, відповідальний за технічний опис маршруту, чергові, фотограф, відповідальний за краєзнавче завдання, ремонтник, медик, відповідальний за харчування у поході.

Завдання штурмана – за допомогою компаса і карти провести групу по наміченому на цю добу маршруту. Завдання відповідального за технічний опис маршруту – у спеціальному блокноті зафіксувати основні ділянки шляху, час і швидкість їх проходження, відстані між ними, подолані перешкоди та ступінь їх складності. Займаючи посаду чергових, підлітки здобувають елементарні навички самообслуговуючої праці. Багаття, дрова, сніданок, обід і вечеря – от об'єкт турботи чергових. Фотограф – людина, яка відповідає за фотозйомку групи у певних стратегічних місцях протягом маршруту. Такі фотографії знадобляться для написання звіту про пройдений маршрут для зарахування його категорії складності. Завдання відповідального за краєзнавче завдання – у спеціальному щоденнику вести записи про визначні місця, які мінає група, готувати інформацію до походу про історичні пам'ятки. Медик – людина, яка відповідає за аптечку та має навички з надання першої долікарняної допомоги. Відповідальний за харчування – скласти меню на весь похід, організувати закупівлю продуктів харчування та керувати видачею продуктів черговим для приготування прийому їжі. Ремонтник – людина, яка відповідає за технічну справність спорядження. У ситуаціях, коли спорядження виходить з ладу, обов'язок ремонтника – полагодити спорядження і привести у належний вигляд.

Дослідження проводилося на базі ЗОШ №48 м. Миколаєва. У дослідженні взяли участь гуртківці Обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді – учні 5-Г класу. Для порівняння впливу туризму на підлітків тестування пройшли ті, що займалися туризмом (експериментальна група 10 осіб) та їх однокласники, які не займалися туризмом (контрольна група 10 осіб). Експеримент з традиційного навчання тривав 3 роки. У 2009 році для проведення експерименту був обраний 5-Г клас, на момент 2012 року це учні 8-Г класу.

Протягом 3 років з підлітками експериментальної групи проводилися заняття зі спортивного туризму. Підлітки відвідували гурток 3 рази на тиждень протягом навчального року (вівторок, четвер та неділя) і 1 раз на тиждень улітку. Перше заняття відбулося 3 вересня 2009 року.

Цілеспрямованість визначалася насамперед постановкою ясної мети, при цьому малось на увазі не тільки уявлення того, чого слід досягти, а й уміння передбачати способи і засоби досягнення мети. Під час проведення дослідження підліткам давались не тільки правильні шляхи і способи для досягнення мети, а й надавалась можливість уявити собі процес її досягнення. У результаті кінцева мета (близька чи далека) стає ясною, і таким чином підвищується рішучість і наполегливість при її досягненні. Визначеність і ясність мети роблять підлітків активними, надають їм та їх діям організованості і стійкості, допомагають виявляти витримку і наполегливість у боротьбі з перешкодами і труднощами. З ясністю цілі пов'язані готовність і рішучість долати труднощі.

Під час туристських заходів (походи, змагання) першого року навчання перед підлітками ставилися загальні цілі. У походах цілі були пов'язані з проходженням маршруту без проблемних ситуацій, ознайомленням з районом походу, виконанням обов'язків у групі. Основна увага приділялася формуванню морально-вольових якостей: а моральній вихованості, ставленню до життя, до оточуючих; самостійності – задоволенню власних потреб власними силами; організованості – вчасному виконання поставлених завдань; наполегливості – здатності долати зовнішні і внутрішні перешкоди шляхом досягнення поставленого завдання. Тому важливим моментом стало формування цілісної особистості, оскільки особливістю цілеспрямованості є неухильне, стійке прагнення особистості досягати поставленої мети. Це прагнення проявляється в умінні тривалий час зберігати мету й організувати свою поведінку для її здійснення. Цією особливістю цілеспрямованість тісно пов'язується з наполегливістю і взагалі з тими вольовими рисами, які об'єднуються протягом «стійкості». Також важливим стало визначене рівня опанування знаннями та застосування їх поза туристичною діяльністю.

Протягом 2009–2010 навчального року з підлітками проведено декілька походів з метою ознайомлення з різними видами туризму та їх особливостями. Результати представлено у табл. 1.

Таблиця 1

**Проведення походів протягом першого року
традиційного навчання**

№	Дата	Назва заходу	Цілі
1	19.09–20.09	Вихід у Балабанівський ліс з ночівлею	Перше знайомство з туристським побутом та посадами
2	26.10–1.11	Пішохідний похід III ступеня складності по Криму	Ознайомлення з місцевістю Західного Криму
3	20.03–28.03	Спелеопохід III ступеня складності по Криму	Ознайомлення з горизонтальними некатегорійними печерами Криму (Суук-Коба, Бінбаш-Коба, Узун-Коба, Артюч-Коба)
4	4.06–10.06	Водний похід III ступеня складності по Миколаївській області	Ознайомлення з технікою роботи на байдарці та катамарані

Застосування системи змінних посад підлітками у походах, а також успішність їх виконання описано у щоденнику.

Під час першого року навчання підліткам було поставлено такі цілі: швидко і вправно виконувати доручення керівника у поході, вивчити та засвоїти на практиці основні обов'язки виконуваної посади, неуклінно дотримуватись режиму та встановлених правил.

Результати того, яку посаду займали підлітки, та як вони справлялися з поставленою метою представлено у табл. 2. Оцінку виконання обов'язків обраної посади підлітками виставляє комісія на чолі з керівником групи за п'ятибальною шкалою.

Проаналізувавши результати першого року навчання, можна побачити, що в основному підлітки виконували обов'язки займаної посади задовільно, їм не завжди вдавалося виконати поставлені цілі через брак досвіду, знань, вольових зусиль. Вони ще не вміють добре спілкуватись з товаришами, ставляться вороже до критики, у них не має високого рівня товариськості та взаємодопомоги. Усі ці чинники сприяють слабкій спрямованості до поставленої цілі, незавершеності розпочатої справи та незацікавленості у результаті.

Таблиця 2

**Виконання ролей підлітками під час походів
першого року навчання**

Похід	Ім'я	Посада	Бали
Пішохідний похід III ступеня складності по Криму	Єгор Г.	завгосп зі спорядження	2
	Анастасія П.	завгосп з харчування	3
	Ксенія Л.	технічний описатор маршруту	4
	Дмитро А.	технічний описатор маршруту	2
	Софія Ш.	фотограф	3
	Владислав Т.	фотограф	4
	Олексій М.	штурман	3
	Вадим С.	ремонтник	2
	Анатолій Ш.	відповідальний за краєзнавче завдання	3
	Катерина Г.	медик	4
Спелеопохід III ступеня складності по Криму	Єгор Г.	завгосп зі спорядження	2
	Анастасія П.	завгосп з харчування	3
	Ксенія Л.	технічний описатор маршруту	4
	Дмитро А.	технічний описатор маршруту	3
	Софія Ш.	фотограф	3
	Владислав Т.	фотограф	4
	Олексій М.	штурман	3
	Вадим С.	ремонтник	3
	Анатолій Ш.	відповідальний за краєзнавче завдання	3
	Катерина Г.	медик	4
Водний похід III ступеня складності по Миколаївській області	Єгор Г.	завгосп зі спорядження	3
	Анастасія П.	завгосп з харчування	4
	Ксенія Л.	технічний описатор маршруту	4
	Дмитро А.	технічний описатор маршруту	4
	Софія Ш.	фотограф	5
	Владислав Т.	фотограф	5
	Олексій М.	штурман	4
	Вадим С.	ремонтник	4
	Анатолій Ш.	відповідальний за краєзнавче завдання	4
	Катерина Г.	медик	5

На другому році занять спортивним туризмом перед підлітками ставилися більш конкретні цілі. У походах вони були пов'язані безпосередньо з виконанням обов'язків. Підлітки вже мали досвід роботи у групі, ознайомлені теоретично і практично з системою змінних посад, кожен займав свою позицію у колективі та виконував відведені ролі під час тренувань, змагань та походів. Основна увага другого року традиційного навчання зміщувалась з формування морально-вольових якостей на формування спрямованості на результат під час роботи у групі. На цьому етапі головними якостями визначене: самостійність; організованість; наполегливість.

Протягом 2010–2011 навчального року з підлітками було проведено походи, метою яких стало закріплення знань щодо різних видів туризму, опанування самостійним виконанням обов'язків з обраної посади. Результати представлено у табл. 3.

Таблиця 3

**Проведення походів протягом другого року
традиційного навчання**

№	Дата	Назва заходу	Цілі
1	18.09–19.09	Вихід в Балабанівський ліс з ночівлею	Підготовка до змагань
2	23.10–31.10	Пішохідний похід III ступеня складності по Криму	Ознайомлення з місцевістю Південного Криму
3	26.03–2.04	Спелеопохід III ступеня складності по Криму	Ознайомлення з некатегорійними печерами та печорою I категорії складності Криму (Гугерджин, Мисливський грот, Учунджу-Хосар)
4	4.06–10.06	Водний похід I категорії складності по Миколаївській області	Удосконалення техніки роботи на байдарці та катамарані

Під час другого року традиційного навчання підліткам було поставлено такі цілі: самостійно виконувати обов'язки займаної посади (без допомоги керівника), неуклінно дотримуватись режиму та встановлених правил. Результати того, яку посаду займали підлітки, та як вони справлялися з поставленою метою представлено у табл. 4.

Таблиця 4

**Виконання ролей підлітками під час походів
другого року навчання**

Похід	Ім'я	Посада	Бали
Пішохідний похід III ступеня складності по Криму	Єгор Г.	завгосп зі спорядження	4
	Анастасія П.	завгосп з харчування	4
	Ксенія Л.	технічний описатор маршруту	5
	Дмитро А.	технічний описатор маршруту	4
	Софія Ш.	медик	3
	Владислав Т.	штурман	3
	Олексій М.	фотограф	4
	Вадим С.	ремонтник	4
	Анатолій Ш.	відповідальний за краєзнавче завдання	5
Катерина Г.	фотограф	4	
Спелеопохід III ступеня складності по Криму	Єгор Г.	завгосп зі спорядження	5
	Анастасія П.	завгосп з харчування	5
	Ксенія Л.	технічний описатор маршруту	5
	Дмитро А.	технічний описатор маршруту	5
	Софія Ш.	медик	4
	Владислав Т.	штурман	4
	Олексій М.	фотограф	5
	Вадим С.	ремонтник	5
	Анатолій Ш.	відповідальний за краєзнавче завдання	5
Катерина Г.	фотограф	5	
Водний похід I категорії складності по Миколаївській області	Єгор Г.	завгосп зі спорядження	5
	Анастасія П.	завгосп з харчування	5
	Ксенія Л.	технічний описатор маршруту	5
	Дмитро А.	технічний описатор маршруту	5
	Софія Ш.	медик	5
	Владислав Т.	штурман	5
	Олексій М.	фотограф	5
	Вадим С.	ремонтник	4
	Анатолій Ш.	відповідальний за краєзнавче завдання	4
Катерина Г.	фотограф	5	

Проаналізувавши результати другого року навчання можна помітити тенденцію до підвищення результатів. Виконання обов'язків із займаних посад підлітками зазнало покращення порівнянно з минулим роком. Мета другого року традиційного навчання була виконана. На початку року підлітки стикались з труднощами, які їм потрібно було долати самостійно, адже керівник (на відміну від першого року) зайняв позицію споглядача та контролера. Він надавав допомогу лише за умови екстреної ситуації. Підлітки виробляли власні кроки по досягненню поставленої мети та упорно до неї йшли. Позитивним моментом стало підвищення рівня товариськості, звільнення від бар'єрів у спілкуванні, зміна життєвих цінностей підлітків на користь більш значущих та високих.

Під час туристських заходів третього року навчання перед підлітками ставилися складніші цілі порівняно з минулими роками. У походах цілі були пов'язані з проходженням маршруту без проблемних ситуацій, самостійного підходу до виконання обов'язків у групі та внесення власних пропозицій щодо поліпшення роботи групи. Цілі цього року характеризувалися більш складною самоорганізацією, вимагали творчого підходу та автономності у діях. Підліткам надавалась можливість розкрити власне «Я», реалізувати потяг до незалежності від дорослих, перевірити власні сили у самостійному прийнятті рішень, від яких залежав увесь колектив.

Протягом 2011–2012 навчального року з підлітками проведено походи, результати яких представлено у табл. 5.

Під час третього року навчання підліткам було поставлено такі цілі: самостійно та відповідально виконувати обов'язки у групі, проявляти активність та творчість у виконанні обраної ролі, вибудовувати власні кроки по досягненню поставлених керівником завдань, неуклінно дотримуватись режиму та встановлених правил. Результати того, яку посаду займали підлітки, та як вони справлялися з поставленою метою представлено у табл. 6.

Проаналізувавши результати третього року навчання, можна відзначити підвищення результатів. На початку навчального року загальна оцінка виконання обов'язків обраної посади була «добре». Під кінець року цей показник підвищився до оцінки

Таблиця 5

**Проведення походів протягом третього року
традиційного навчання**

№	Дата	Назва заходу	Цілі
1	17.09–18.09	Вихід в Балабанівський ліс з ночівлею	Підготовка до змагань
2	22.10–30.10	Пішохідний похід I категорії складності по Криму	Ознайомлення з місцевістю Центрального Криму
3	24.03–1.04	Спелео-похід III ступеня складності по Криму	Ознайомлення з печерами I категорії складності Криму (Обвальна, Ювілейна, Солдатська, Вялова)
4	2.06–9.06	Велопохід III ступеня складності по Миколаївській області	Ознайомлення з техніками у велопоході

Таблиця 6

**Проведення походів протягом третього року
традиційного навчання**

Похід	Ім'я	Посада	Бали
Пішохідний похід III ступеня складності по Криму	Єгор Г.	технічний описатор маршруту	4
	Анастасія П.	медик	4
	Ксенія Л.	завгосп з харчування	4
	Дмитро А.	штурман	4
	Софія Ш.	технічний описатор маршруту	4
	Владислав Т.	ремонтник	4
	Олексій М.	завгосп зі спорядження	4
	Вадим С.	фотограф	4
	Анатолій Ш.	фотограф	4
	Катерина Г.	відповідальна за краєзнавче завдання	5
Спелеопохід III ступеня складності по Криму	Єгор Г.	технічний описатор маршруту	5
	Анастасія П.	медик	5
	Ксенія Л.	завгосп з харчування	5
	Дмитро А.	штурман	5
	Софія Ш.	технічний описатор маршруту	5
	Владислав Т.	ремонтник	5

Закінчення табл. 6

Похід	Ім'я	Посада	Бали
	Олексій М.	завгосп зі спорядження	5
	Вадим С.	фотограф	4
	Анатолій Ш.	фотограф	5
	Катерина Г.	відповідальна за краєзнавче завдання	5
Велопохід III ступеня складності по Миколаївській області	Єгор Г.	технічний описатор маршруту	5
	Анастасія П.	медик	5
	Ксенія Л.	завгосп з харчування	5
	Дмитро А.	штурман	5
	Софія Ш.	технічний описатор маршруту	5
	Владислав Т.	ремонтник	5
	Олексій М.	завгосп зі спорядження	5
	Вадим С.	фотограф	5
	Анатолій Ш.	фотограф	5
Катерина Г.	відповідальна за краєзнавче завдання	5	

«відмінно». Втручання керівника у роботу групи було несуттєвим. Основним його завданням стала постановка цілей для групи. Підлітки виробляли власні кроки по досягненню поставленої мети та наполегливо до неї йшли. Заохочувався творчий та нестандартний підхід до справи.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, підкреслимо, що за три роки традиційного навчання прослідковується тенденція до покращення результатів з кожним роком, зростання у підлітків відповідальності та спрямованості до дій задля досягнення поставленої мети, підвищення рівня стійкості, автономності у діях, товаришкості та інших їх морально-вольових якостей. Отримані результати, а також мало дослідженість проблеми підтверджують актуальність та необхідність подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Божович Л. И. Личность и её формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – Москва: Просвещение, 1968. – 435 с.
2. Васильев Я. В. Футурреальная психология личности: Монография / Я. В. Васильев. – Николаев: Илион, 2007. – 519 с.

3. Грабовський Ю. А. Спортивний туризм: навчальний посібник / Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. – 304 с.
4. Гуменюк Н. П. Психология физического воспитания и спорта / Н. П. Гуменюк, В. В. Клименко. – Киев, 2008. – 394 с.
5. Психологические проблемы целеобразования / [Тихомиров О. К., Телегина Э. Д., Волкова Т. К. и др.]. – М. : Наука, 1977. – 470 с.
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 1999. – 720 с.

Spysook vykorystanyh dzherel

1. Bozovic L. I. Lichnost and her formation at children's age/L. I. Bozovic. – Moscow: Education, 1968. – 435 p.
2. Vasilyev Ya. V. Futurrealnaya psychology of the personality: Monograph / Ya. V. Vasilyev. – Nikolaev: Ilium, 2007. – 519 p.
3. Grabovsky Yu. A. Sportivny tourism: navchalny pos_bnik / Grabovsky Yu. A., Skaliy O. V., Skaliy T. V. – Ternopil: Navchalna the book – Bogdan, 2009. – 304 p.
4. Gumenyuk N. P. Psychology of physical training and sport / N. P. Gumenyuk, V. V. Klimenko. – Kiev, 2008. – 394 p.
5. Psychological problems of a tseleobrazovaniye / [Tikhomirov O. K, Telegina E. D., Volkova T. K. etc.]. – М. : Science, 1977. – 470 p.
6. Rubenstein S. L. Fundamentals of the general psychology / S. L. Rubenstein. – SPb. : St. Petersburg, 1999. – 720 p.

ШИЛОВА Н. І.

ВЛИЯНИЕ КОНКРЕТИЗАЦИИ ЦЕЛЕЙ У ПОДРОСТКОВ В ПРОЦЕССЕ ОВЛАДЕВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

В статтє обоснована актуальность и практическая значимость психологического исследования, посвященного формированию целевой направленности подростков, на основе выполнения обязанностей выбранной должности в группе (на материале спортивного туризма). Проанализированы подходы разных авторов к понятиям «направленность», «целеполагание» и «целеустремленность». Раскрыта сущность, структура и содержание системы сменных должностей во время походов. Описана система конкретизации целей на протяжении трёх лет тренировок. Представлены результаты оценивания выполнения роли в группе. На основе проведенного трехлетнего эмпирического исследования сформулированы основные достижения в процессе формирования целевой направленности подростков, овладевающих туристической деятельностью. Ключевые слова: цель, целевая направленность, спортивный туризм, роли, система сменных должностей, личность, подростковый возраст, целеполагание.

SHILOVA N. I.

**INFLUENCE OF A CONCRETE DEFINITION
OF THE ADOLESCENTS' PURPOSES IN THE COURSE
OF MASTERING BY TOURIST ACTIVITY**

This article describe the urgency and practical importance of psychological research, which is devoted to the formation of adolescents' targeting on the basis of the duties of the selected positions in the group on the material of sports tourism. There were analyzed approaches of different authors in terms of «orientation», «goal-setting» and «goal orientation». The essence, structure and the content of system of replaceable posts during campaigns were discovered. The use of variable positions by the teenagers in the trips and successful performance are shown in the tables which describe every trip during three years . On the basis of the three-year empirical research were formulated the main achievements in the forming process. The results of the research are presented. Conducting empirical research and findings helped to highlight the characteristics of goal orientation. Goal orientation is determined primarily by the setting of a clear objective; in this case it is meant not only the understanding of what should be achieved, but also the ability to predict the ways and means to achieve the goal. Another specific feature is the ability of a person to control all his/her actions, thoughts and actions in achieving a chosen goal. The third feature of goal orientation is the steady focus, persistent desire to achieve the goal. Due to these features it takes an important place in volitional activity of an individual. Sports tourism helps to activate the forming process in teenagers highlighting the goals in most valuable spheres (friendly, family, social) and strengthening willpower on the way to achieving the goal.

Keywords: the purpose, goal orientation, sports tourism, roles, the system of replaceable posts, the personality, teenage age, goal-setting.

Стаття надійшла до редколегії 11.01.2015 року.